

նակ Ս. Գիրքը կը կարդար հրաժարե-
լով բոլորովին իւր մտաց ամեն յայտ-
բեւեւ և այնպիսի մտադրութեամբ և շա-
րունակութեւ կը դադարէր անոր, կը դե-
գերէր անոր մէջ, որ ամենիւ քոյգ գիտէր,
այնպէս որ սխալ երբեք մարդ չէր կր-
նար բան մը իրեն պատմել, որովհետեւ
երբ Ս. Գրոյ վրայով խօսք մը ըլլար,
ճշդութեամբ կ'ըսէր՝ այս սուրբ
գրքէն է և այն չէ՝ ըսելով տեղը կը
ցուցնէր ։ Սեփ հոգատարութեամբ
մեկնութիւնները կը կարդար, վասն
զի կրօնի յարգանքը ուր ինքը ման-
կութենէ սնած և մեծցած էր, ջերմ
սիրոյ փոխուած էր հաւատոյ ճշմար-
տութեանց համար, թէ մոքի հնա-
ղանդութեան կամ հպատակութեան
մասին և թէ երկրի մէջ ի կիր արիւ-
նելու, որուն մէջ կ'ամփոփի բոլոր
կրօնը, և այս սէրը կը ստիպէր զինքը
ջնջել այն ամենը, որ կրնար ընդդիմա-
նալ և հակառակել այս ճշմարտու-
թիւններուն ։

Բնական ճարտարախօսութիւն մ'
ունէր, որ անոր սքանչելի դիւրու-
թիւն մը կուտար խօսելու ինչ որ կը
կամէր, և ինքն ալ անոր վրայ այն կա-
նոնները աւելցուց, զորս սոսկաւին
անձ մը խորհած չէր, և որոնք իրեն
այնչափ օգտուէ՞ն էին, որ իրեն գրած
սքին հեղինակ ինքը կը համարուէր,

այնպէս որ՝ ոչ թէ միայն կրնար ըսել
ինչ որ կ'ուզէր, այլ նաև կ'ըսէր այն
ոճով, ինչպէս որ իրեն հաճելի կը
թուէր, և իրեն գրութիւնը կը ներ-
կայայնէր ճշմարտութեամբ այն՝ զոր
ինքը կ'ստաջադրէր, և այս բնական
յատակ և միանգամայն զօրաւոր և ազ-
դու գրելու ոճն այնքան իրեն յա-
տուկ և մասնաւոր էր, որ երբ Վա-
ստակն Նաճիկէը հրատարակեցան,
ամեն մարդ իմացաւ որ նորա գրածն
է ։ Թէպէտ և նոյն իսկ իրեն մեք-
ձաւորներէն ջանացաւ երբեմն զայն
բոլորովին ծածկել, Վաս յիշցիս էր որ
Լյուտուած հաճեցաւ իմ աղջկիս բը-
ժկէլ մէկ մեծ ցաւէ դայն է արաստ-
ուական վէրքէ մը (astule lacrymale) որ 3
տարի և կէս այնպիսի կերպով մը ճա-
րակեցաւ, որն որ թարախը ոչ թէ մի-
այն աչքէն ալ և քթէն և բերնէն
կ'ելլէր, որուն համար ամենաճարտար
փրարայմները անբժշկելի է կ'ըսէին,
սակայն մէկ փայրկերի մէջ բժշկուեցաւ,
սուրբ փշոյ մը շփմամբ, և այս հրաշքը
այնչափ վաւերական դարձաւ, որ ա-
մէնքը կը խոստովանէին, ամենամեծ բը-
ժիշկներ և Գողգոթայի ամենաճարտար
փրարայմները կը վրայէին, և եկե-
ղեցւոյ վաւերական վճռով եւս հաւ-
տատեցաւ ։

(Երանանքի)

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՔ ԱՂԶԻԱՆՅ ՄԷՉ

Խոսիլ. — Երկար ժամանակէ ի
վեր կերպարանքդ տխուր երեւոյթ մը
ունի, որուն պատճառը գուշակել ան-
կարող գտնուեցայ ցորդ, յիրաւի շատ
անգամ գաղտնի հետազօտութիւն
ներ ըրի, այլ անդեկութիւն մը ստա-
նալ չյաջողեցայ, իսկ այսօր գրեթէ
ոյն տեղս ձեր հետաքննման գտնը

ւելու բարեբաղդութիւնը ունեցայ,
վստահ եմ որ ձեր մոքին յուզման
պատճառն ալ իմանալու պատիւը պի-
տի ունենամ ։

Սահակապետ. — Վաս ինչպէս որ կը կար-
ծէք՝ ճիշդ է, ես ալ զգացած եմ որ
մոքիս յուզմունքը կերպարանացաւ վը-
րայ արամութեամբ և միանգամայն

սխառութեամբ մեծ փոփոխութիւն մը
ըրած է ։ Եւ ասկայն ինչ ընեմ որ այն վե-
ճակիս մէջ ինձ համակերպող ընկեր
մը չունիմ ։ Կը տրտմիմ, ինձ արտամակից
չունիմ ։ Կը ցաւիմ, ցաւակից չունիմ ։
Եւ երբ շատ անգամ մարդկային ընկե-
րութիւններէն և իմ իսկ հասակակից
ներէս իմ ներկայ վեճակիս դիւրու-
թիւն մը գտնելէ կը վշտորիմ, առան-
ձին տեղեր քաշուելով ։ Դժբաղդու-
թեանս վրայ կ'ողորմամ ։ Վերջապէս չեւ-
կարեմ իմ խօսքս ։ Դուք իմ սրտմու-
թեանս տալիք հետազոտեցիք, ահա
բացատրեմ ձեզ ։ Կ'ողջամ այն օրը,
այն վայրկեանը, որուն մէջ իմ լսելիքս
դողբոց բառը լսեցին, և իմ թոժով
լեզուս վարժատուն բառը արտա-
ստնեց ։

Լրտփ ։ — Ո՛հ օրիորդ, այդ դա-
ղափարդ ինչ այլանդակ մօքի արդիւնք
է, միթէ մարդ կարօղ է իւր երջան-
կանալու օրը անիծել, կամ իւր եր-
ջանկութեան անունը արհամարհել ։
Լրդարեւ կը զարմանամ ։

Սակախոյ ։ — Եւ այդ իսկ է տրտա-
մութեանս առարկայն, երջանկութիւն
և թշուառութիւն ։ Որոց նշանակու-
թիւնն ալ զփոթած է դաս մը կարծա-
միտ մարդերէ ։ Երջանկութիւնը որ
բարիին վայելութիւնը կը նշանակէ,
իւր բուն սահմանէն հեռացնելով,
իբրեւ թշուառութիւն մեզ խորշի
կրտսիպեն մեր ծնողքը, և թշուառու-
թիւնը որ բարսութեանց, վայելու-
թիւններէն զուրկ ըլլալ կը նշանակէ ։
Իբրեւ երջանկութիւն մեզ ընդունիլ
կրտսիպեն ։ Լրդ՝ այսքան ալեաները
տեսնելովս չտրտմիմ, չտիւրիմ, չողորմիմ ։
Շիմայ քեզ հարցնեմ, դպրոցին մէջ
գալ նստելովդ, ինչ վայելութիւն
կամ բերրանք կըգգաս ։ Եթէ աշխա-
տութիւնը երջանկութիւն է, մեր
տուններդ մէջ ալ կարող եմք աշխա-

տիլ, իսկ եթէ գիրք կարդալու մէջ է
երջանկութիւնը, արդէն կարծեմ ձեր
խիղճն ալ կը վկայէ որ մեր տունե-
րու մէջ եղած խօսակցութիւնները ըն-
կեր ընկերի հետ ըրած ու բախու-
թիւնները և զուարճարանութիւններ
որ աւելի երջանկութիւն կը համար-
ուին քան թէ կարդալը և գրելը, և
ինչ մարդ որ բնականապէս այնչափ
վեհ զգացմանց տէր է, իւր երջանկու-
թիւնը մեռեալ տառերուն և գծե-
րուն մէջ փնտռելու չէ, որ առանց մեր
լեզուին միշտ անբարբառ են ։

Լրտփ ։ — Կը զխալիք, օրիորդ, որ
չափ որ իմ կարողութիւն չը գորեր եր-
ջանկութիւնը ձեզ բացատրել ասկայն
երջանկութիւն կարծածդ ալ երջան-
կութիւն չըլլալուն կը վկայեմ, վասն
զի այն խօսակցութիւնները ։ Ընկեր-
ընկերի հետ ըրած ու բախութիւննե-
րը և զուարճութիւնները, զորս երջան-
կութիւն կ'անուանէք, ոչ միայն ան-
ցաւոր են և մեր մանկական հաստ,
կին հետ ոչնչութեան մէջ կը գլորին
կ'ընտն, այլ նաև շատ անգամ մեր կե-
նաց առջեւը թշուառութեան ան-
գունգներ կը բանան, անգունգներ ։
Որք յաւխտենական գերեզմաններ են
մարդուն համար ։

Լրտփ ։ — Օրիորդք, որչափ որ
ձեր խօսակցութիւնը առանձին էր,
դէպքը այնպէս յաջողեց ։ Որ ես ալ
մասն աւնենամ անոր մէջ, լսեցի որ
մարդուն երջանկութեան և թշուա-
ռութեան վրայ էր ձեր խօսքը, որուն
օրինակ որ արդում մը տալ որչափ որ
ձեր գեռախիթիթ հասակի կարողու-
թիւնէն վեր է, բայց և այնպէս կը գե-
վեմ ձեր արտին եռանդը ։ Երկուքդ ոչ
երջանկութիւն կը փնտռէք և թշուա-
ռութեանէն կը խորշիք, ուրեմն բաւա-
կանին չափ բարին ընդունելու և չա-
րէն հեռանալու ախորժ ունիք ։ Բայց

որովհետեւ բազմին չարէն բնորոշուե-
 լի էին և ունեւոր լսեցեց որ
 ձեռք սրտին եռանդով կատարելու
 ձեռք, բնորոշեցին իրենց ձեռք
 ցանկութիւնը ։ Սենք, մեր կենաց շրջանին
 մէջ ինչ որ կ'ընենք, այն ամենը ընտ-
 րութիւն է ։ Այս բնորոշութիւնները,
 որպէս որ կարեւոր ըլլան, այնչափ ալ
 պնդորոշութեամբ կը համարուին ։ Բայց ոչ
 բոլոր կարեւոր միայն զանազան կը համար-
 ւենք, ինչ որ մեզ գիշերելի կ'երեւին ։
 Սխալ մեծամեծ վտանգներ մեր կե-
 նաց ձանապարհին մէջ մեզ կը սպա-
 սեն զանգ անկողնաւորելի արողայթե-
 թաւ մէջ ձգելու ։ ամեն կողմէն ներ-
 հան դիտուածներ ք կերպարաններ
 առաքինութիւնները մեր կենաց կեդ-
 րոնը ձգտելով, մեր հոգեւոյն բա-
 րեւանութեան կարգերը վեր 'ի վայր
 կը շրջեն, այն բարեմասնութիւնները,
 որոնցմով երջանիկ ըլլալ կը լուսայինք ։
 Այս Լոտուած որ 'ի բնէ մարդասէր է
 և միշտ մարդուն յաւիտենական բա-
 րեւաց վրայք միայն կը հոգայ, այն բազ-
 մազնեւ ձանապարհին մէջ մեզ ազե-
 կից տուաւ իւր իմաստութիւնը որ
 բոլոր բարութեանց վեհագոյնն է,
 ինչպէս որ չարեանց մեծագոյնն ալ տը-
 գիտութիւնն է ։

Իմաստութիւնն է լուսաւոր բան,
 որ ճշմարիտ աւարդար բաները՝ սուս
 ու խաբուսիկ բաներէն զատելով, առ-
 նաց օգտակար և պիտանի ըլլալին
 մեզ կը ցուցնէ ։ Իմաստութիւնը կը
 հաստատուի մեր մարմնի գաղափար և սահ-
 ման կը դնէ մեր ստահակ գաղափար ։
 Այն պայծառ և յստակ իմանալի
 լուսայն միջնորդութեամբ մարդն կը դի-
 մէ դէպ 'ի արդարութիւն, ինչպիսեւ
 ըլլալով որ բարի է օրինաց հետեւե-
 ցիլը ։ օրինաց հետեւեցիլն է առաքի-
 նութիւն, զոր իւր մասնաւոր ճիշդե-
 թաւն վերանշուի, հարկ է ըսել որ և

եւ մէկու մը անիրաւութեան շրջան
 իմաստութեամբ բարեկամութիւն և ժողովար-
 ըլլալը որովհետեւ իմաստութիւնը իր
 գիշերանքն լուսով կը տեսնէ որ իւր
 տարկութեան, շտապութեան և զեղ-
 իութեան կը հետեւին արդարութեան
 և կարգաւորման որ արողութեան
 գոյքի և պատուի անապատումութեան ։
 Այս մարդ մը իւր կեանքը պայտէս
 իմաստութեան առաջնորդութեամբ
 տարկութեան ձանապարհին մէջ
 լուս օրինի կարգաւորեալ է, ամեն ա-
 ռաքիտութիւնը անոր կը հետեւին

Այսին պիտի համարուի որ առ-
 մեն առաքինութիւնները, որոնք եր-
 ջանկութեան պատճառ եւ 'ի պատու
 թիւնն են ։ Այս կը բացատրեն և կ'ար-
 դիւնաւորին կանխաւոր խորհրդածու-
 թեանք ։ Այս երբ մենք կ'ազնեւք մեր
 միտքը լուսաւորել ։ մեր գաղափար
 ուղիւն և մեր կեանքն ու պիտու օրինաց
 հարաւորել ։ հարկ կ'ըլլայ զիտութեան
 ուսանելը և զիտութեան արդեւա հա-
 մար ուր դիմելու ենք և սրտն ա-
 պաւինելու ենք ։ Եթէ որ պարտի և
 ուսուցչաց ։ Սահականոյր ։ պարտք ա-
 նունը, որ քեզ զգուսնք կը բերէ, իմ
 սրտիս ուրախութիւնը կը կրկնու
 պատիւ ։ Վստողիցիդ եջերը ։ որոնք
 քեզ համար գերութեան շրջաններ
 են ։ իսկ եւ և ամեն տառապանք զա-
 նոնք ոսկի մանեակներ կը համար-
 ենք եւ անթաւան ծաղիկեայ պտի-
 ներ ։ Վասն զի անոնց մէջ գտնուած
 բարի և վեհ օրինակները, առաքի-
 նութեան առաջնորդ կ'ընդունինք և
 չարերէն խորշելու միտք ։

Այսին, օրինար ։ պարտքը կուտայ
 մեզ Լոտուած իմաստութիւնն ա-
 նապարհ ։ պարտքը կ'առաջնորդէ մեզ
 առաքինութեան ձանապարհով ։ Եւ
 թանկ և երջանկութեան համար և
 զայն վայելելու յաւիտեան ։ Իսկ ձեռք

յիշան ու բախտութիւններն ու քրտար, ճաքանութիւնները քրտնք սիրտդ ու միտդ գրաւեր են, լոկ զեղխութիւնն չնկրտ չաւայտութիւններ և մարդուս կենաց մէջ պատահած վտանգներ են եւ կորստեան որդայթներ: քրտնք պահտութիւնն յաւալ ցալով, մարդուն բարեմասնութիւնները մերկացանկէ կը ճգնին միշտ: Այժմ, կը մերկացանկեն զքեզ բոլոր բարեմասնութիւններէդ, առաքինութիւններէդ, և կը դպնին քեզ համար պատրաստութեան երջանկութենէդ, և թէ զանոնք թողով իմաստութեան շապաւինինք:

Այժմ զգիտեմ թէ այն գիպուածով մը երգուած երգին ուր մտաք կամ յատկութիւնը գովեմ որ բարոյական գովութեան է արեւմտաւոր: Առջեք տնոր ցանկալի եղանակը և գեղեցիկ իմաստը (1), պարեօք անմոռանալի յիշատակ մը և անգրաւ ու բախտութիւն մը շարժելով, ձեզ սրտին մէջ ալ, ինչ որ արդէն իմ արտիւ մէջ կը գգամ: Գործողական երգ մի է այս, որուն մէջ յայտնի կը փայլէ բարեյիշատակ հեղինակին հոգւոյն վեհութիւնն ու հայրենասիրութիւնը, յիշատակ լողին սիրտ:

(1) Այս տեղ երգ երգուած է:

որ հայրենասիրութեան յիշատակներով կը լեցունեն, և քեզ ի երկիրք կը վերցունեն, թարմաստաք կիւրքերը կը շնորհանեն, և մինչ մարդուս սրտին խորք ուզելով՝ անկուսպոյն խնամակեր կը քարթնեցանէ, որով մարդուս փառքն ու պատիւը կ'անմահացնեն, և քողարար ժողով բնկերութիւններու օգուտները կը մատակարարեն: Արական սեփ սրբութեամբ մէջ անյողողող արիւնթիւն կը անկէ, և իգական սեփն արտերուն մէջ հայրենասիրութիւն և շնորհապարտ դոհութիւն կը բաւայլեն:

(Դիմորդ, Գլորիոյ գնալու քառասկարութեան վրայ աշտափ իրտելէս յետոյ, ալ ըսմ տարակուսք ձեզ համոզումն ու հաւանութիւնը ստանալու):

Ստեփանոս. — Ըրդէն թէ ձեզ հազ մաղէ խօսքերէն, թէ գիպուածով մը երգուած երգին աղբեցութենէն սիրտըս լծուած է քարոյց վայելու և գիրք կարդալու եռանդը կը փառ զգայմանս մէջ: Ուստի քոհ եմ և միանգամայն շնորհագարտ, և թէ ձեր եռանդուն խօսքերուն մասին, և թէ ի տարիկ պղծութեան, որ իմ այտու հետեւ գէպ ի առաքինութիւն գիւմելուս պատճառ եղաք:

Բ Լ Ը Ո Յ Ը Կ Ը Ն

ԱՌԱՔԻՆԻ ՈՒ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆԹ ՊԱՏԱՆԻ

(Շարժեալութիւն, տես թիւ 7) և

«Իրաւցնէ առաքինի ու քաղաքաւոր ժողով մըն էր Սերովէն, պտտաս խանեց զեղին մեծը: Այժմ քրտնաստ միայն կը պաշտէր զՍտոնած՝ այլ ուս և արտաքին բարեգործութիւններով, քանակալով միանգամայն որ ամենէն աւելի ջերմեռանդն ու կրօնասէր այն է որ աւելի ցոյցնէ իր մերձաւորին: Այս

րեւոյն կերպով և կարեկցութեամբ և մարդասիրութեամբ կը վարուէր ալ մեծութեան հետ: Ինչպէս փշեանին նշան պէտ մուրացիանին հետ, ոչ հազուայ տին՝ այլ արգելանքը միայն կը նշայէր: Իտարինը կը սիրէր, և անորայ ցաւալ կից կ'ըլլար քաղաք կը կարեկցէր և կը ջանար ուղղել: Իսկոտ շատ անգամ